

Zoek de verschillen!

Information Dynamics

1. De ontwikkeling van Metapatroon door Information Dynamics op hoofdlijn

Metapatroon (Engels: Metapattern) is een vinding van c.q. ontwikkeld door Information Dynamics te Voorburg.

Programmatuurplatform (vanaf 1990)

Oorspronkelijke namen: Activity Center en Object Center. Later: KnitbITs. Demonstraties van prototypes van diverse informatiesystemen.

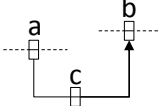
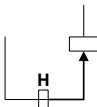
Multicontextueel paradigma voor objectgerichtheid (opstel, 1991-1994)

Eerste versie contextoriëntatie, methodisch reeds compleet met de aanname van “de uniekheid van het specifieke object-in-context,” poging tot uitleg volgens zgn objectvormen echter nog deels afgestemd op inkapseling.

Metapattern: context and time in information models (Addison-Wesley, 2001, feitelijk verschenen eind 2000)

Modelleermethode annex –taal en –notatie krijgt naam; Metapatroon met “contextual differentiation” als slogan; nog wat methodische puntjes op de i resp. radicalisering (zoals expliciete afwijzing van overerving); presentatie van praktische schematechniek (lees ook: visuele taal, notatie). Zie voor die (toenmalige) schematechniek ook o.a. **Metapattern Primer** (opstel, 2001).

Semiosis & Sign Exchange: design for a subjective situationism (proefschrift Pieter Wisse, 2002) schetst (nader) kennistheoretisch fundament. Ook talloze opstellen.

horizon	
primitief object-in-context	
intermediair object-in-context	
verdere verbijzondering	
homogene hiërarchie	

figuur 1: elementen en configuraties volgens schematechniek van Metapatroon.

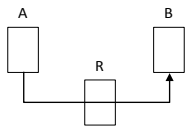
Vanaf 2002 nieuwe, huidige versie van schematechniek: volwassen. Zie figuur 1. Destijds geen aparte publicatie gewijd aan de wijzigingen; geïntroduceerd door gebruik in/voor allerlei

informatiemodellen (eventueel voorzien van toelichting). Voor een vroeg voorbeeld — van gebruik ervan — zie **Conceptueel informatiemodel van GBA Startpakket+** (informatiemodel, 2002).

2. Forum Standaardisatie laat Metapatroon evalueren

Bijlage C van **Semantiek op stelschaal** (Bureau Forum Standaardisatie, 19 juni 2009) draagt de titel **Contextuele verbijzondering: inspiratie door Metapatroon**. Daarmee doet Novay verslag van een evaluatie van Metapatroon.

Op p. 38 geeft Novay onder de noemer van “taal” weer hoe “contextuele verbijzondering” er volgens Metapatroon “grafisch” uitziet. Hier is figuur C2 uit **Semantiek op stelschaal** overgenomen als figuur 2. Dat is inderdaad een getrouwe weergave van de Metapatroon-modelleerconfiguratie voor verdere verbijzondering.

figuur 2: “Contextuele verbijzondering in Metapattern.”

Wat de taalelementen betreft vermeldt Novay tevens over

Metapattern ‘een conceptuele horizon’, een naamloos begrip dat als een grote horizontale streep bovenaan in de modellen verschijnt.

Eveneens in opdracht van Forum Standaardisatie stelde Novay de notitie **Met zoveel woorden: semantische interoperabiliteit op stelschaal** (7 december 2009) op. Over Metapatroon staat daar (p. 10):

De belangrijkste, en eigenlijk enige, constructie in deze benadering heet contextuele verbijzondering.

Kortom, zo zou Novay desgevraagd moeten concluderen, wie die “constructie” nabootst, bootst feitelijk meteen Metapatroon helemáál na.

Een tweede evaluatie van Metapatroon liet Forum Standaardisatie verrichten door RAND-Europe. In het verslag **Metapattern in context** (12 mei 2010) heeft RAND blijkbaar figuur C2 overgenomen uit **Semantiek op stelschaal** en licht toe (p.3):

Metapattern diagrams primarily use two primitive graphic elements (or ‘graphemes’): boxes and arrows. Three boxes are connected by a single arrow into ‘triads’ that constitute the basic graphical ‘phrases’ of which all Metapattern[diagrams] consist.

Ook RAND herkent als eveneens kenmerkend dat (p. 5)

the top of a Metapattern diagram is always bounded by a bold line that is referred to as the ‘horizon’ of the model; this added grapheme represents the scope of a given diagram[.]

3. In essentie géén verschil

In **Essence taaldefinitie en denkwijze** (Essence,¹ versie 31 mei 2011) staat dat de (p. 1)

gepresenteerde denkwijze is geïnspireerd door het werk van Pieter Wisse (Wisse, 2000).²

Maar is het werkelijk zo dat vervolgens (p. 1)

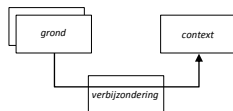
de taal (schrijfwijze) [...] die binnen Essence wordt gebruikt

origineel toegeschreven kan worden aan Essence?

De paragraaf **Schrijfwijze** van **Essence taaldefinitie en denkwijze** telt een subparagraaf **Contextuele verbijzondering**. Die subparagraaf begint als volgt (p. 7):

De Essence-taal bestaat uit één primaire constructie: contextuele verbijzondering. Figuur 2 illustreert deze constructie. De gehanteerde notatie voor contextuele verbijzondering is geïnspireerd door (Wisse, 2000).

Die figuur 2 in **Schrijfwijze** van **Essence taaldefinitie en denkwijze** is onderstaand als figuur 3 overgenomen.

figuur 3: “Contextuele verbijzondering”

Wat Essence aldus schetst is de zgn compositie volgens Metapatroon.³ Nota bene, die geldt (ook) volgens Essence bij nader inzien echter **niet** als “primaire constructie.” Want (p. 10)

[e]en meervoudige contextuele verbijzondering kan altijd herschreven worden tot een cascade van enkelvoudige contextuele verbijzonderingen, één voor elke grond in de meervoudige verbijzondering.

Voilà, dat maakt “enkelvoudige contextuele verbijzonderingen [...] primair” en dat is precies ... Metapatroon.

Dat Essence **feitelijk** de “primaire constructie” van Metapatroon benut (en die Novay en RAND-Europe in hun evaluaties als zodanig expliciet aan Metapatroon toeschrijven), demonstreren de informatiemodellen in de diverse Essence-publicaties.

En nabootsing door Essence gaat verder. Dat toont in **Essence taaldefinitie en denkwijze** o.a. de subparagraaf **Horizon** (p. 11):

Om [...] te voorkomen [...] dat een model ‘oneindig’ is [...] wordt elk Essence-model voorzien van een horizon.

Idee en “schrijfwijze” die Essence voor een horizon kiest zijn wederom precies ... Metapatroon.

¹ Essence is een zgn consortium. Initiatiefnemer is Novay. De deelnemers aan fase 1 zijn Belastingdienst, Forum Standaardisatie, Het Expertise Centrum, Novay, Ordina, RuleManagement Group en TNO; de voornaamste uitvoerders zijn Novay en TNO. Aan fase 2 nemen ministerie BZK, ministerie OCW, Novay, Ordina en RuleManagement Group deel, met Novay als hoofdvoerder.

² Het jaar van verschijning zoals opgenomen in **Metapattern: context and time in information models** is niet 2000, maar 2001.

³ Zie o.a. § 5.2, **Cartesian product**, in: **Metapattern: context and time in information models**.

Aldus bestaat qua model(leer)elementen en hun verband complete overeenkomst tussen Metapatroon en wat Essence (p. 7)

beschrijft [als] de definitie van de Essence-taal[.]

De vraag rijst voorts wat Essence bedoelt met “Essence-model.” Volgens **Actoren in records management** (Essence, versie 17 oktober 2011) geldt (p. 2):

Een Essence-model is gemaakt in de Essence-taal.

Wanneer de Essence-taal feitelijk Metapatroon is, gaat het dus om een Metapatroon-model. Daarover laat o.a. **Actoren in records management** inderdaad geen twijfel. Slechts een vluchtige blik op de modellenreeks volstaat om de frappante gelijkenis met informatiemodellen à la Metapatroon vast te stellen. Zo is het met àlle Essence-rapportages die informatiemodellen tonen.

In **Actoren in records management** bootst Essence tevens Metapatroon na wat betreft de zgn homogene hiërarchie. Voor zo’n configuratie onder de noemer van “object” luidt in **Actoren in records management** de toelichting (p. 7):

We zullen in het model verder toestaan dat objecten bestaan uit objectdelen, die op hun beurt weer kunnen zijn opgebouwd uit objectdelen, et cetera. Die onbegrensde recursie geven we in het model aan met een hoofdletter H boven *object*. We laten nu even in het midden waarom dat zo wordt genoteerd.

4. Uitkomst

De modelleermethode met schematechniek die Essence gebruikt, is feitelijk Metapatroon. Toch noemt Essence dat consequent anders, te weten de Essence-taal. Misleidend daarbij is o.a. wat Essence voorstelt als “primaire constructie.”